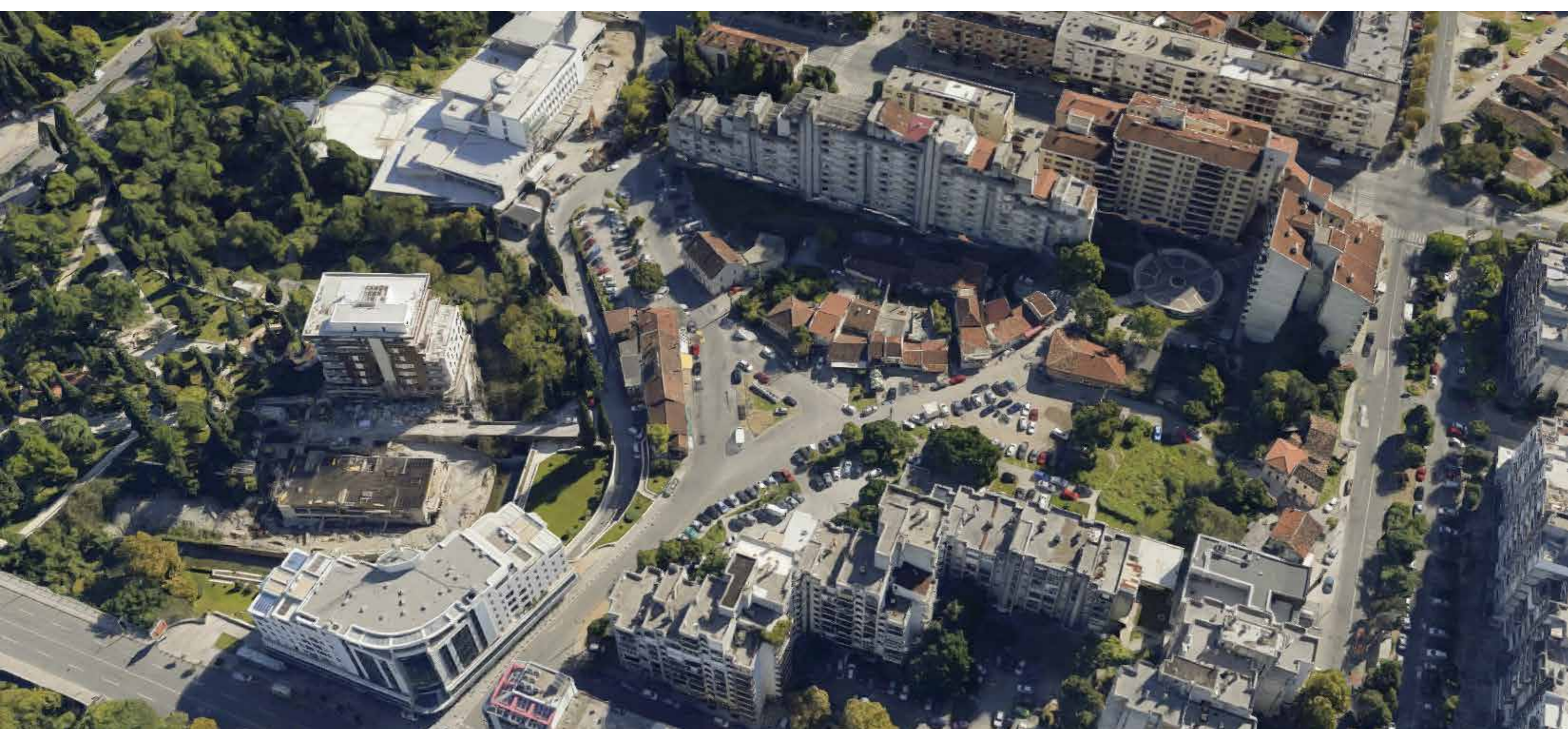

TRG BOŽANE VUČINIĆ
PODGORICA

MJESTO, TRG I AMBICIJA PROJEKTA

Trg Božene Vučinić se nalazi unutar Bloka 7 koji je presjekao vezu između starih naselja Stare varoši i Drača. Zarobljeni u dvorištu velikih zgrad ostali su ostaci starog urbanizma. Prostor je u dvorištu modernističkih stambenih zgrada i dodatno je uokviren zadnjim planom kula kod Tabačkog mosta i ugonom zgradom normala.

Ovo je bilo posebno važno mjesto u životu stare Podgorice. Mjesto sa dvije bogomolje: velika džamija Glavatiovića i crkva Svetoga Srca (katolička). Mjesto veoma živo prometno sa zanatskim radnjama koje se nijesu "predale" sve do danas. Neposredna, divna veza starog naselja sa rijekom Ribnicom kroz kuće, vodenice i jaže je nestala. Sada je betonirano korito rijeke ostalo skupa sa starim Tabačkim mostom okviren prema kraljeviom parku novim kulama.

Prostor je sada više plato-okretnica za autobuse i dva reda kuća okruženih sa neuredjenim prostorima, ali ipak sa autentičnim šarmom punim potencijala. Ovo je sakriveno i intimno mjesto, koliko god djelovalo neuredjeno ono ima svoj šarm i životnost i sada.

Same kuće nemaju arhitektonsku vrijednost (izuzev kuće Brkovića* koja je tu neposredno ali van granice zahvata) ali imaju ambijentalnu, koja se projektom nastoji istaći.

"Zarobljenost" u srcu velikog bloka je uzeta kao inspiracija i poseban potencijal za oblikovanje autentičnog, neobičnog i živog mjesta. Nastoji se uobličiti mjesto koje će sačuvati i nadgraditi tu živost.

Ambicija projekta je da se kroz realizaciju i kontrolisanu nagradnju ovoga prostora formira posaben trg u socio-arhitektonskom smislu. Da bude uzor i početak promišljene i pažljive revitalizaciju Stare Varoši.

(*Božanstven primjer turske kuće sa avlijom, svakako je predlog da se u budućim planovi razmotri njena konzervacija. Ovaj rad daje i vezu trga po staroj putanji sa predlogom pjacete ispred. To bi bilo divno. Vjerujemo da je ovakve primjere vrednije sačuvati nego valorizovati sve stabene benefite mjesta.)

MAKRO URBANIZAM, KONTEKST I CILJEVI

Namjera projekta je da se sačuva, nagradi i pocrta stari urbanizam.

Da se jasno formira prostor, forma uličnog skvera.

Jedan uobličen prostor koji će čini prepoznatljivim ovo Mjesto.

Ideja je sačuvati urbanizam kako u slavu "pamćenja grada" tako i u korist aktiviranja prostora Stare Varoši i Drača. Budući trg je važna spona.

Zamišljen je kao srce te žile kućavice starih prostora, linija sadašnje ul. V Proleterske brigade.

Ova Nova popločana ulica povezuje Staru Varos sa Muzičkim centrom i dalje sa Dračom.

Pažnja!, kako god se nama činili devastiranim (u arhitektonskom smislu) kuće i ulice u ovim starim naseljima imaju taj poseban duh, prije svega od urbanizma. Tu se ipak krije ambijentalnost. To je neophodno pocrtati, aktivirati i sačuvati. Tome je rad posvećen.

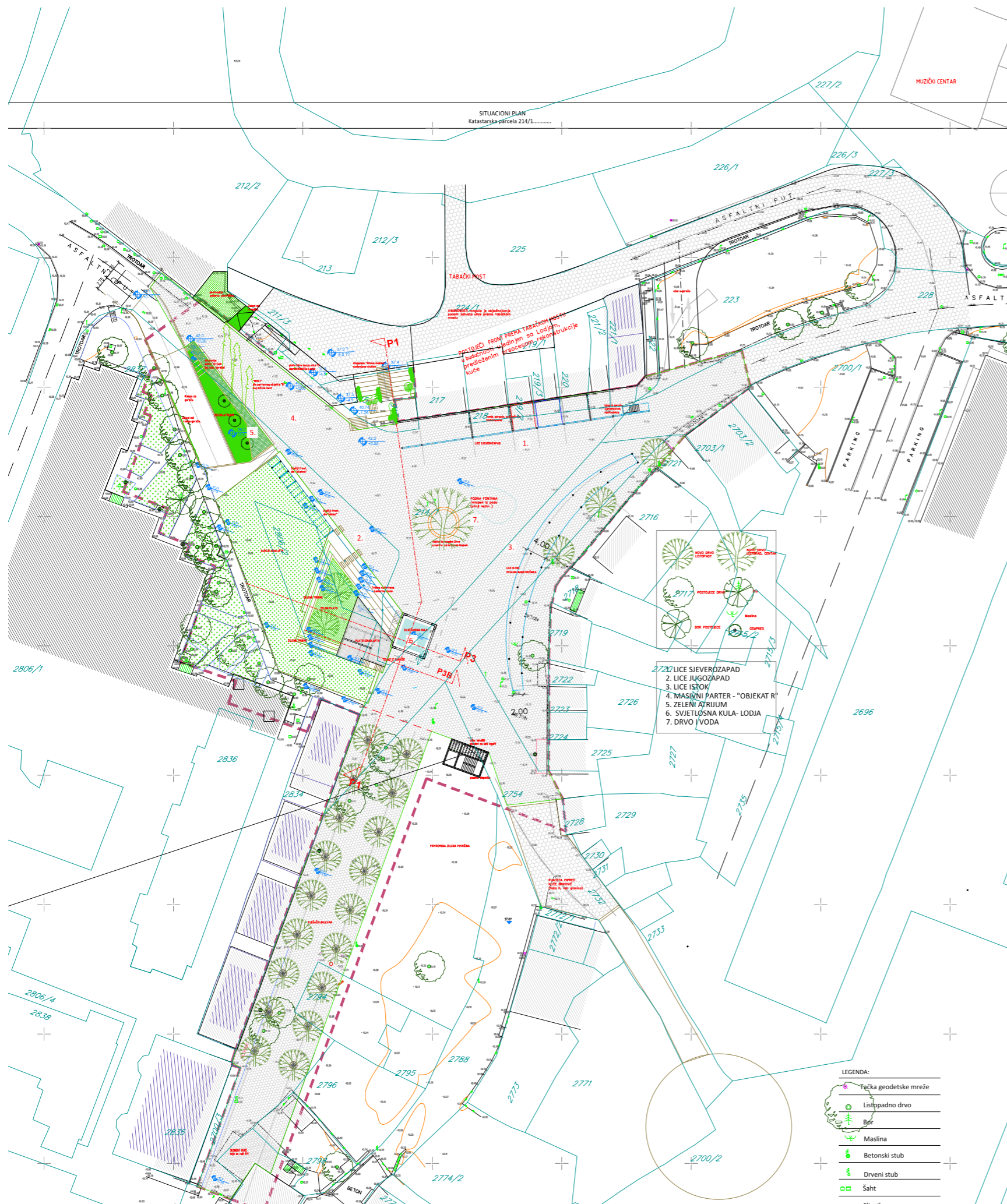
Ubjedjeni smo da je moguće u bliskoj budućnosti vidjeti sliku: večernjeg izlaska i šetnje kroz stara naselja puna životnosti i intimnih kutaka. Zar to ne bi bilo divno i zar nije potrebno, ne samo kao sjećanje?

U duhu ovoga je i predlog da ta glavna kućavica - planira kao trag kroz oba naselja (posebno kroz Staru Varoš, gdje ide do samog srca, do džamije). Poseban trag!

Trag definisan podnom obradom, kamenim tepihom za pješake. Da kao takva ima prednost i predje preko asfaltnih ulica koja preko ulica Bratstva Jedinstav i Kralja Nikole. (prelazi da ujedno imaju funkciju zebre i "ležećeg policajca")

SOCIJALNO URBANISTIČKI CILJEVI

Cilj projekta je da se afirmiše raznovrstan život na otvorenom, u ambijentu malog gradskog prostora. Da Trg bude pun života!
Ovakav projekat ide u sklopu sa planiranjem-stimulisanjem (što je grad Pg, čini se počeo da radi) naročito zanatske i pratećih uslužnih djelatnosti koje se mogu spajati sa raznorodnim poslovnim, izložbenim i dr. sadržajima.

Dakle smisao projekta je da bude i pokretač za revitalizaciju javnog života u zapostavljenim krajevima punim ambijentalnih potencijala za buduću cijelinu: **posebnu zonu starog grada.**

MIKRO URBANIZAM, KONTEKST I CILJEVI

Kao i na makro planu osnovni postupak je gradograditeljstvo - uobličavanje gradskih prostora u prepoznatljiva Mjesta.
Prostorna ideja samog trga je prostor u prostoru, ili bolje rečeno aura prostora.
Aura koji zagradjuje-uobličava urbani dio trga i jasno je razdvaja od parkovske površine

Lijepo je ovjere u budućnosti vidjeti park, unutar modernističkog bloka i u srcu parka Trg. To je ideja pomirenja starih i novih struktura!

Sada je formiran u okviru zahvata mali dječiji park (koji dodje kao vrsta reinterpretacije stare Avlije ili Bašče. Dok bi van zahvata, park se formirao novim planskim dokumentima (u sljedećoj fazi gradograditeljstva ovog prostora)

Budućnost vidimo: u velikom parku dvorišta imaćemo "ušuškan" mali trg pun života. Trg iz kog idu socijalne žile kucavice* posebno ul V Proleterske.
* (pješačka veza popločanom ulicom duboko sa srcem Stare Varoši i naseljem Drač)

Iz ovih razloga neobično važno je bilo da pritupe - ulaze na trgić, ostaviti što šire, neoskrnavljene. Bilo je važno osloboditi ih "rupa" saobraćajnih rampi.
Iz tog razloga je probijena granica zahvata (uz odobrenje) na sjeveru za saobraćajne ulaz u garažu- Objekat Ribnica. (Predhodna rješenja su imala ulaz niže kod Tabačkog mosta što je bilo mnogo manje funkcionalno)

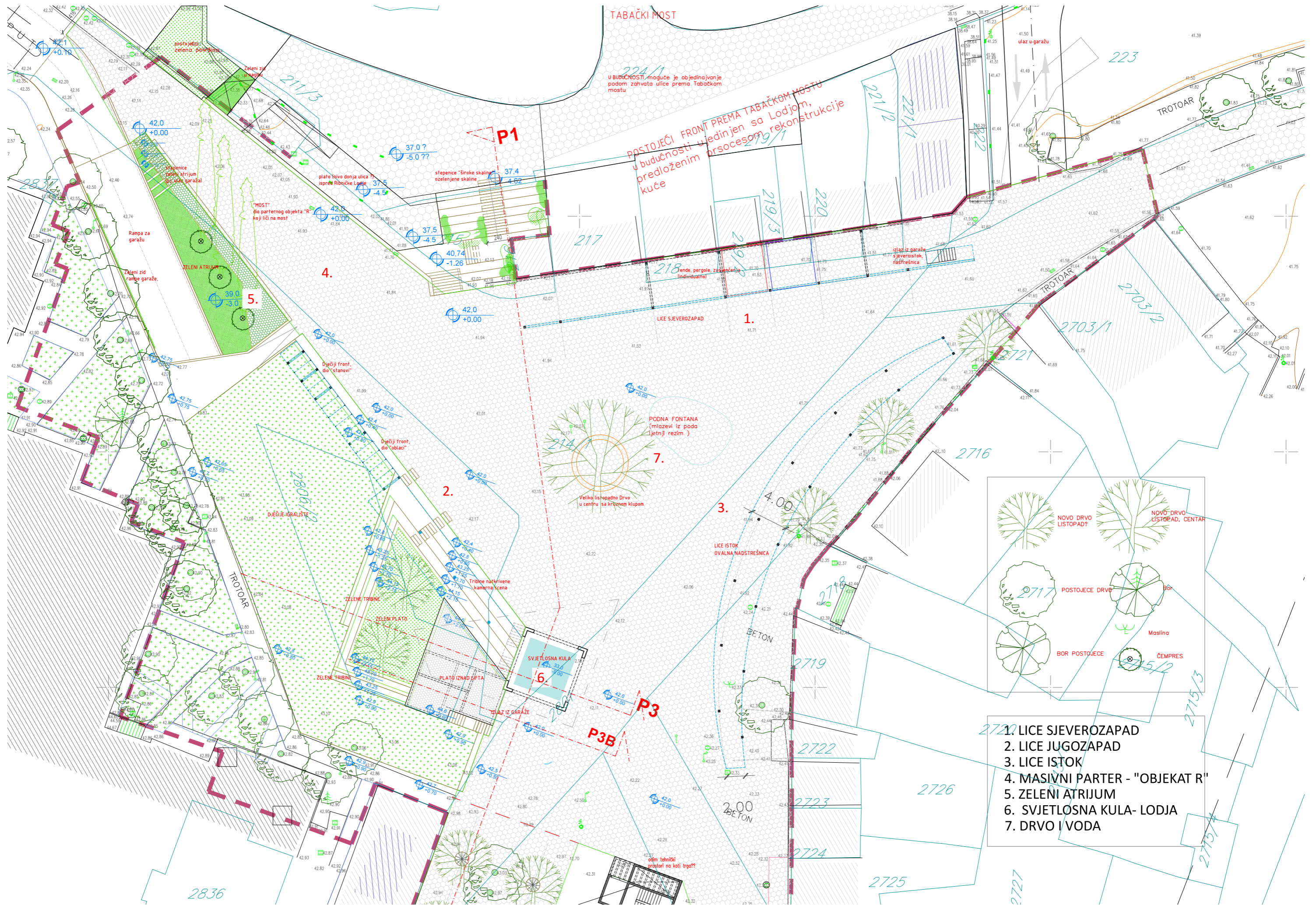
Posebno je važan tretman Ribničkog fronta. Tu imamo poseban objekat koji bi se izgradio uz garažu, nazvan Lodja Ribnička. U pitanju je otvoren objekat sa lukovima (koji se može i drugačije valorizovati, u odnosu na divnu lokaciju, više u nastavku) On je veoma važan i zbog hvatanja i oblikovanja ovog važnog fronta prema Ribnici. Takodje važan je jer svojim krovom formira na trgu poseban pristup iz pravca Stare Varoši.
Ovaj pristup na planu je nazvan "Most"

LICA TRGA I ELEMENTI

Trg se uobličava PROZRAČNIM LICIMA, koji zamjenjuju klasične frontove, i masivnim parterom. Masivni parter je tretira i on stvarno i jeste kao objekat.
Ovaj objekat i parter nazvan je "objekat R", skraćeno od objekat Ribnica)

1. LICE SJEVEROZAPAD
2. LICE JUGOZAPAD
3. LICE ISTOK
4. MASIVNI PARTER - "OBJEKAT R"
5. ZELENI ATRIJUM
7. DRVO I VODA

TABAČKI MOST

U BUDUĆNOSTI moguće je objedinjavanje podom zahvata ulice prema Tablačkom mostu

POSTOJEĆI FRONT PREMA TABLAČKOM MOSTU u budućnosti ujedinen sa Lodjom, predloženim procesom rekonstrukcije kuće

"MOST" dio parternog objekta "R" koji liči na most

izlaz iz garaže sjeveroistok, nastrošnica

LICE SJEVEROZAPAD

PODNA FONTANA (može iz poda ljetnji režim)

Veliko listopadno Drvo u centru sa kriznom klupom

NOVO DRVO LISTOPAD?

NOVO DRVO LISTOPAD, CENTAR

POSTOJEĆE DRVO

Bor

Maslina

BOR POSTOJEĆE

ČEMPRES

1. LICE SJEVEROZAPAD
2. LICE JUGOZAPAD
3. LICE ISTOK
4. MASIVNI PARTER - "OBJEKAT R"
5. ZELENI ATRIJUM
6. SVJETLOSNA KULA- LODJA
7. DRVO I VODA

otim tehnički prostor na kati trg??

2836

2727

SAOBRAĆAJNO RJEŠENJE

Trg je u potpunosti pješački dostupan samo ulsužnim vozilima radnji, zanatlija (vremenski režim) i specijalnim vozilima (hitna pomoć, mup, protipožarna vozila)
Potpuno oslobadjanje glavnih pješačkih ulazaka na trg je neobično važno kao na makro tako i na mikro urbanističkom planu (već je bilo riječi o tome).

ПРОГРАМНИ ФРОНТ ФАЗА I (КРАЈ)

ДА М О С Е М О И Н Е
С П О И М Е Т И С Т А К М А Р
И К Р С Т А Р И Ц А ?!
(ДА)

ВЕЛМКЕ СКАЛИШЕ

ПРОГРАМНА ФАСАДА
"САЈ="

ОБЛАН "ИМСКА"
НАСРЕШН

РАЈИЧКА
ПЛАЖА

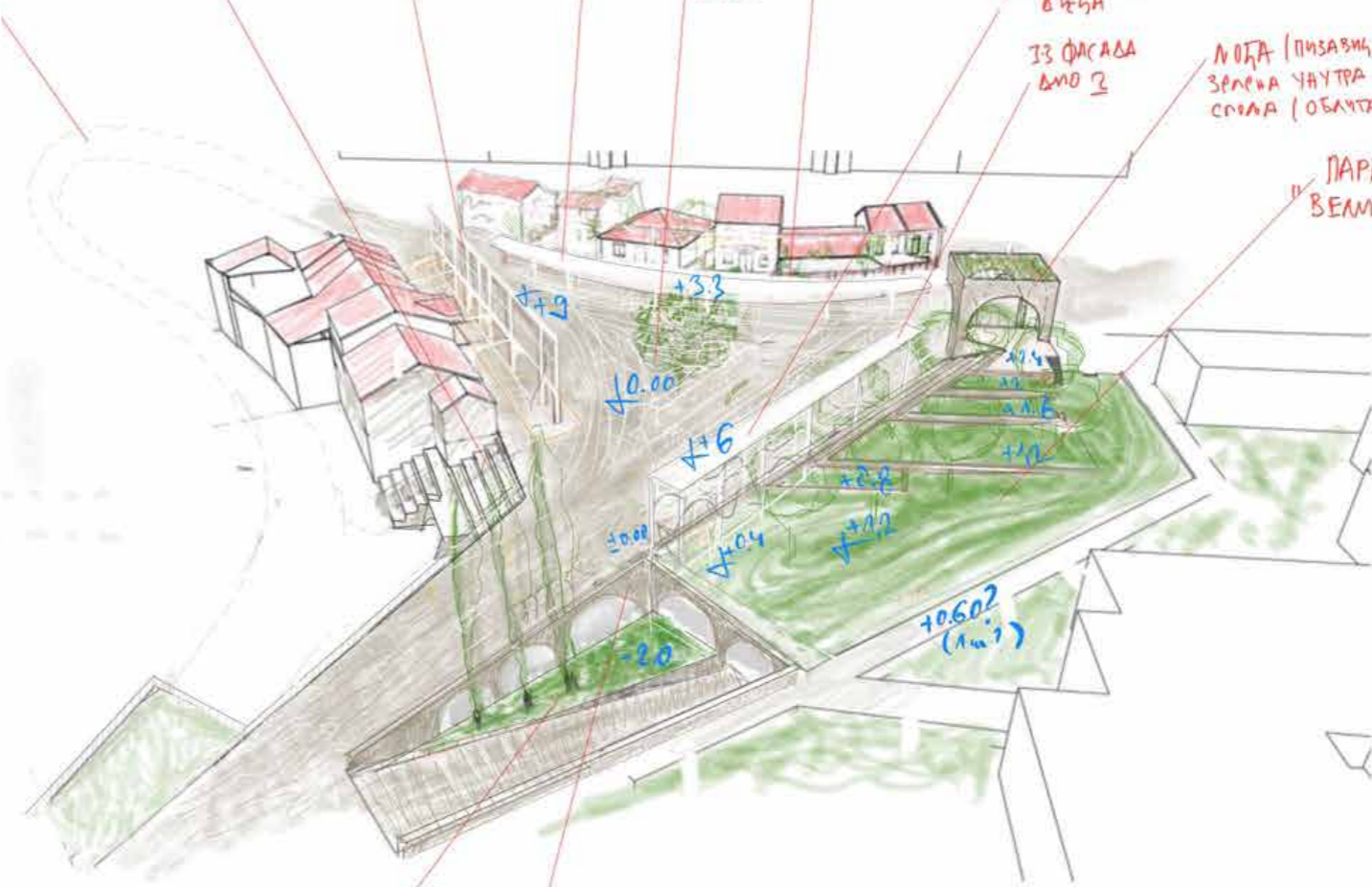
ВЕЛМКО ВРВО(?)

ЈУГО-ЗАПАДНА
ФАСАДА, БМО 1
ВРЕЉА

ИЗ ФАСАДА
БМО 2

ЛОЖА (ПИСАРИЦА И ВИСЕТНА?)
ЗЕЛЕНА ЧАУТРА
СРЕМА (ОБЛУТАК?)

ПАРК
"ВЕЛМКА БАШТА"

ГАРСОН ШЕБИТЕРАН
СРМВТЕН НА
КОТН -2m

КОНСТРУКЦИЈА
ЧЕТВРТАКОВИ И
ПОЛУЧКОВИ

1. LICE SJEVEROZAPAD

je poseban plansko-arhitektonski okvir - koji služi kako uobličavanju trga tako i kao potka kontrolisane spontanosti buduće transformacije kuća.

Ova prozirna konstrukcija* koja prvoj fazi ima konkretnu funkciju osvjetljenja, funkciju zasjenčenja (tende radnji, brisoleji..) tako i simbolične aure prošlosti. Konstrukcija-prozirni front je "potka-konstrukcija" za razvoj živosti na Trgu. Ovaj front je planiran i posvećen tom "svetom-običnom" gradskom životu: zanatske radionice, prodavnice, kafeterije, sitno poslovanje. (skica)

Na skicama se vide u budućnosti aktivirane i gornje etaže za javne djelatnosti.*
Ponavljamo živost daje to sjeme za razvoj noćnih i dnevnih šetališta kroz stare strukture Grada.

* Poseban projekat je kako arhitekta vide (uz prateću plansku regulativu) ovaj proces kontrolisane spontanosti i formiranja sjeverozapadnog fronta u budućnosti. To je niz scenarija razvoja fronta trga. Postoji čak i scenario - mogućnost da kuće polako nestaju. Opcija koja je isto vjerovatna i prirodna. I tada zadržavamo ono glavno: formirano "urbanističko srce" prostora koje pamti stari urbanizam i formira auru trga.

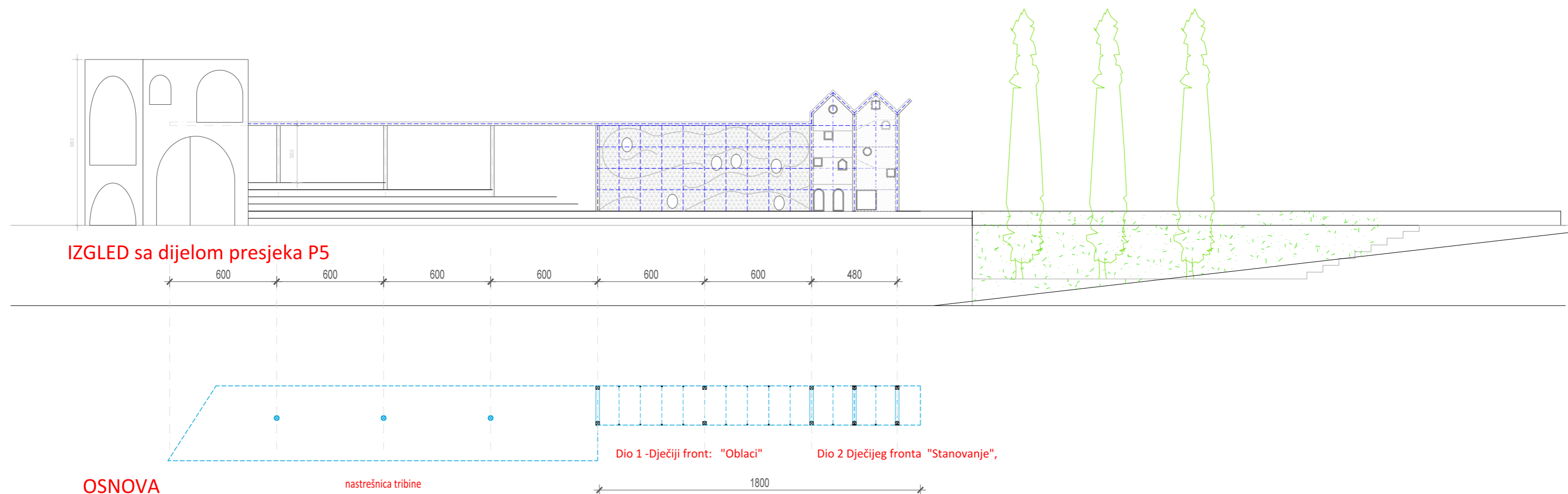
2. LICE JUGOZAPAD

Front Scena i Djeca

Drugo lice trga formiraju natkrivena scena trga, i dječiji front (iza koga je dječiji park-igralište). Tribine se formiraju cijelom dužinom i povećavaju prema "kuli" stvarajući dovoljan nivo za zasade drveća koje će obezbijediti prijatan ambijent (hladovinu tribinama) i vizuelni paravan visokoj prema zgradi na jugu. Tribine se završavaju sa kulom u organskom jedinstvu. Dječiji front je iz dva dijela. Dio 1 "oblaci" i dio 2 dječija zgrada.

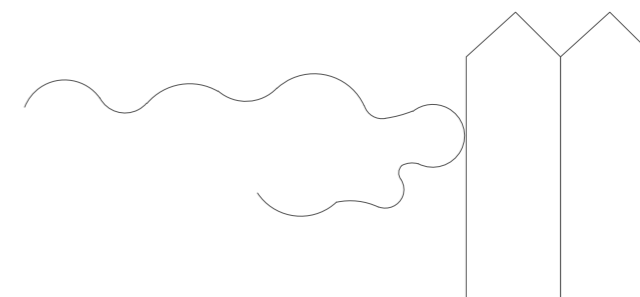
"Oblaci" su vertikalno igralište izmedju mreža a zgradu čine pojedine kućice* poseban projekat. Oba zajedno čine sistem uzbudljive dječije zabave

* Dio 2: po vertikali se razvija niz povezanih prostora-kućica, koje služe sa bazanje i boravak u "stanovima". Sa jednog stana dijeca se spuštaju toboganom u parkić... Stanovi imaju razne otvore koji čine zgradu. Stanovi mogu bit na razne nacine povezani. Objekat je zahtjevan u projektantskom smislu a bezbjedan i jeftin u realizaciji. Materijali čelik puni profili, vučena mreža i elementi od drveta i debelog lima

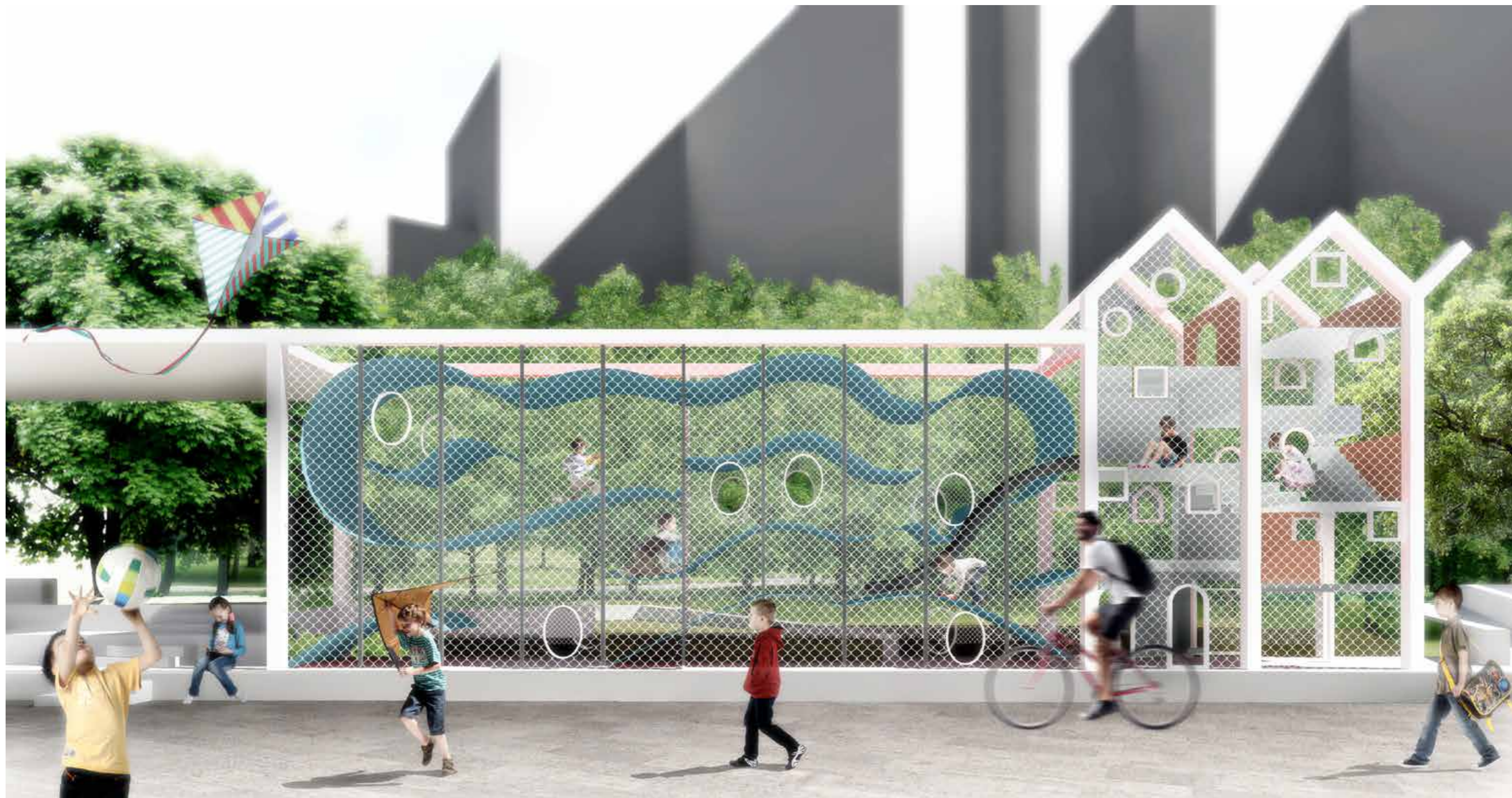

3D PRIKAZ DJEČIJEG FRONTA

KONCEPT: KUĆE I OBLACI

3. LICE ISTOK

NA istoku imamo prozračnu, laku ovalnu nastrešnicu
Nastrešnica je planirana ili puna od tankog livenog betona u metalnim kalupima ili kao pergola (u fazi GP definisati ili preporukom grada)
Krasno osvijetljena, njena pojava je u funkciji hladovine i formiranja ovoga fronta
Jasno, sva ova lica, osim funkcije imaju za cilj uobličavanje trga

5. ZELENI ATRIJUM

Neminovnost "rupe" - rampe za silazak u garažu iz ulice .. je ujedno iskorištena za nešto posebno. Atrijum koji je ustvari: silazak automobila, silazak i izlazak ljudi iz objekta "R" preko zelenih skalina, pored 3 čem-presa i 3 luka koji razdvajaju lodju od atrijuma. Arhitektonski ovaj prostor omogućava značajne stvari:
- funkcionalan i neobičan vezu garaže i trga
- pozadinsku osvijetljenost i vezu Ribničke lodje (ili muzeja..) sa trgovom
- da se sa južnim lukovima lodje pristup trgu, gledano odzogore, doživljava: kao da dolazimo preko mosta (to je važan efekat, ne zaboraviti da objekat R je masivni parter.. za to kažemo čak i da kuće nestanu masivni parter i lake strukture biće divne i bez njih)

4. MASIVNI PARTER - "OBJEKAT R"

Trg u parteru se gradi kao doslovno kao objekat, u pravom smislu riječi.
U suštini to je Garaža ali ne obična. Ne zbog kaprica već zbog konteksta.

RAD POSEBNU PAŽNJU POSVEĆUJE BUDUĆEM RAZVOJU RIBNIČKOG FRONTA

(kao što se mora planirati i rekonstrukcija obzidane ribnice)

Ne treba zaboraviti da je ovaj front za grad još i važniji.

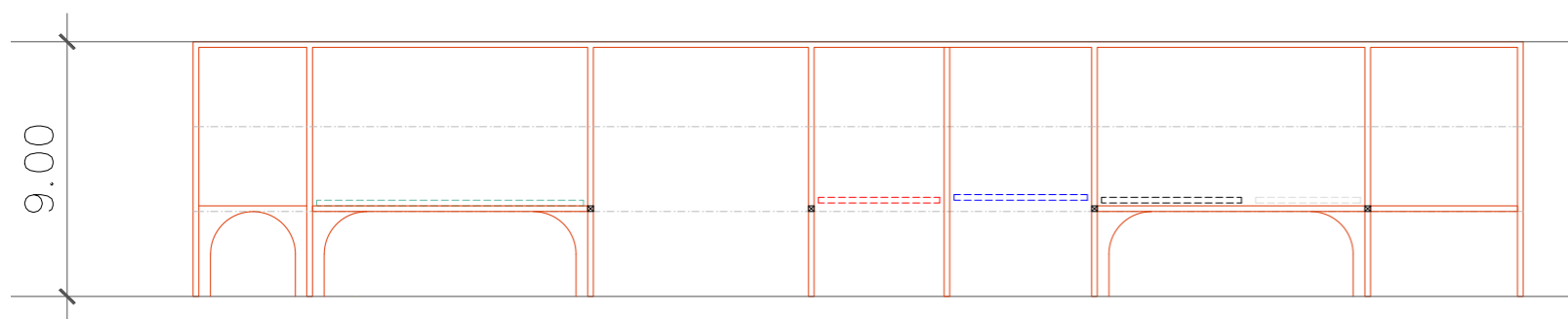
Osim kuća čiju transformaciju nudimo kroz više scenarija, na ovaj front dobrim djelom izlazi i garaža.

Garaža tako postaje važan Ribnički objekat, nazvan OBJEKAT "R".

On je svojim dobrim djelom i Ribnički front

(na nsikoj koti Tabakčkog mosta) projektovan kao otvorena Ribnička lodja* spojena sa širokim i ozelenjenim tribinama - skalinama koje povezuju dva najvažnija nivoa.

* (Lodja može biti i zastakljena u odnosu na ambiciju i želju uprave grad. Da li da ima rental prostor na super lokaciji ili lodju ili neki muzej posvećen Ribničkom životu stare Podgorice, muzej koji može biti čak na otvorenom upravo muzej lodja)

FRONT ZANATA UGOSTITELJSTVA ..
Izgled zida konstrukcija FAZA 1 samo rasveta i osjenčenje..
Bijela elegantna, debelozidni čelik 20x20 obradjen mat zrnasto antika

6. SVJETLOSNA KULA- LODJA

Kula je ujedno svjetlarnik za srce garaže i svečani - centralni izlazak .

Kula je i svejlosna instalacija.

Sam prostor omogućuje živu galeriju za različite umjetničke predstave i instalacije . Simbolički je reminiscencija na sat kule starog grada .

"Svjetlosna kula " je ošupljena lodja (nema krova) na čijem dnu je reflektivna površina (može biti i plitka voda, a može irefleksivni kulir... GP

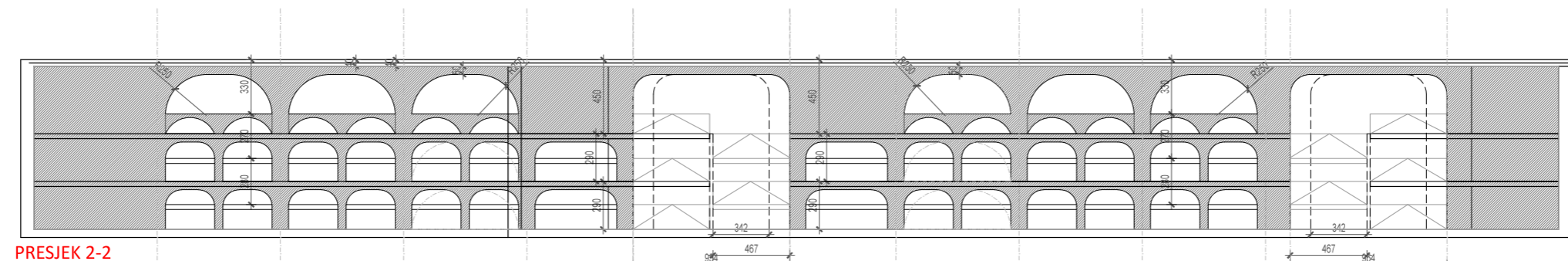
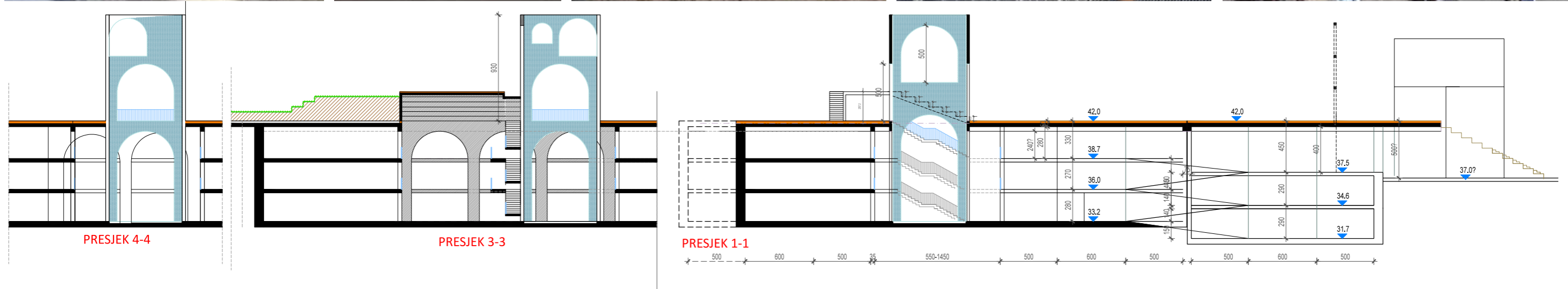
7. DRVO I VODA

U centru trga je njegovo veličanstvo veliko drvo. Ovo je intiman prstor trga u čijem centru se slavi priroda jednostavna i lijepa. Omaž i inspiracija ekološkoj državi i blizini Ribnice (riejke sa kojom je ovaj grad vjekovima živio nerazdvojno)

U centru je velika hladovina sa kružnom klupom . Preko puta je podna fontana plitke vode sa mlaznicama za ljetnji režim.*

Cijela scena treba izgledati kao na primjeru, potpuno prirodna. Simbolička slika jednostavne i prekrasne prirode (na primjeru je dat izgled plitke vode rijeke sa kamenjem)

*Ideja je ova fontana ima i paroisparivače, to je relativno jeftino i lako za održavanje a može biti posebno korsino u funkciji osvježenja u ljetnjem režimu

SAOBRAĆAJ I GARAŽA

Trg je u potpunosti pješački dostupan samo ulsužnim vozilima zanatlija (vremenskom režimu) i specijalnim vozilima (hitna pomoć, mup, protipožarna vozila)

Potpuno oslobađanje glavnih pješačkih ulazaka na trg je neobično važno kao na makro tako i na mikro urbanističkom planu (već je bilo riječi o tome)

Garaža je proj. protočna sa "glavne ulice" u garaži ulazimo i izlazimo na dvije strane, ovaj pravac prati i glavnu žilu kucavicu pješ. saobraćaja gore.

Pristupni nivo je dakle i glavna ulica garaže visoka, 4,5m. Ul. pravi pristup sa koga sagledavamo lako cijeli prostor (garaža je jednosotavna i saglediva) Laku preglednost omogućuje kaskadna podjela na dvije zone kojima pristupamo rampama koje povezuju polunivoie. Dakle nema osjećaja lavirinta, Ovoj preglednosti uveliko doprinosi plan da nema stubova samo čist prostor od zida do zida (možda negdje bude morao poneki stub, ali to je marginalno)

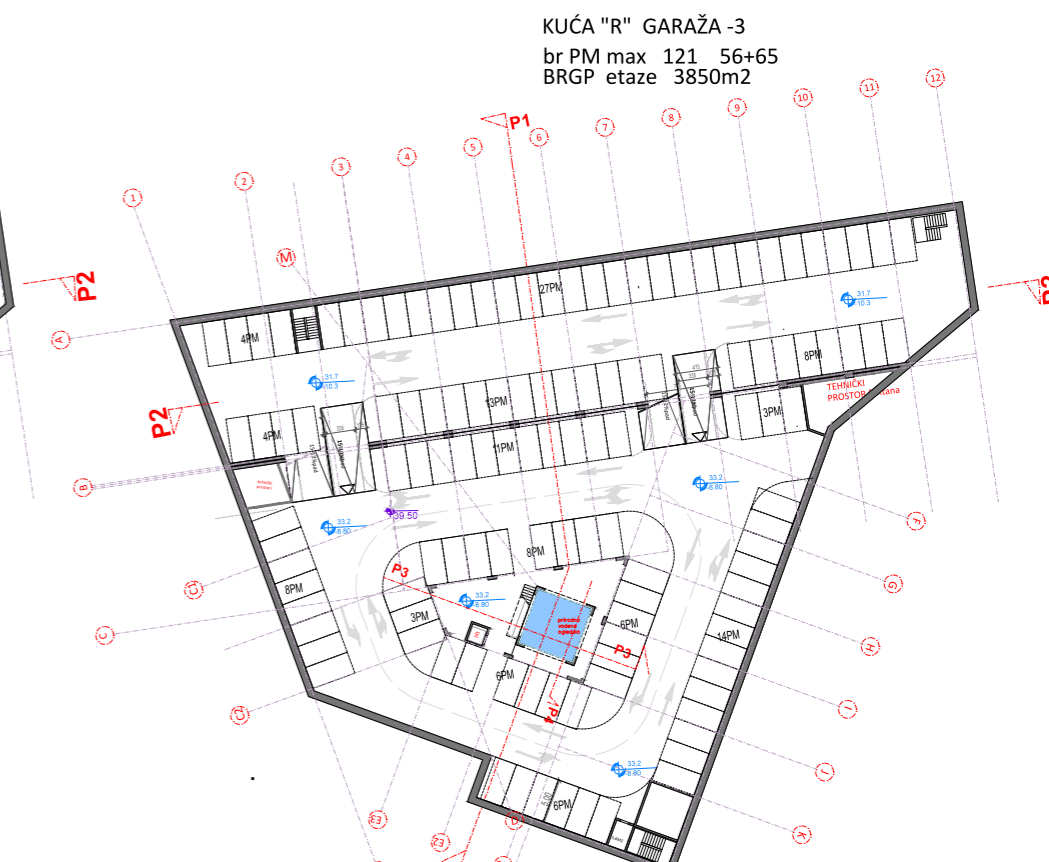
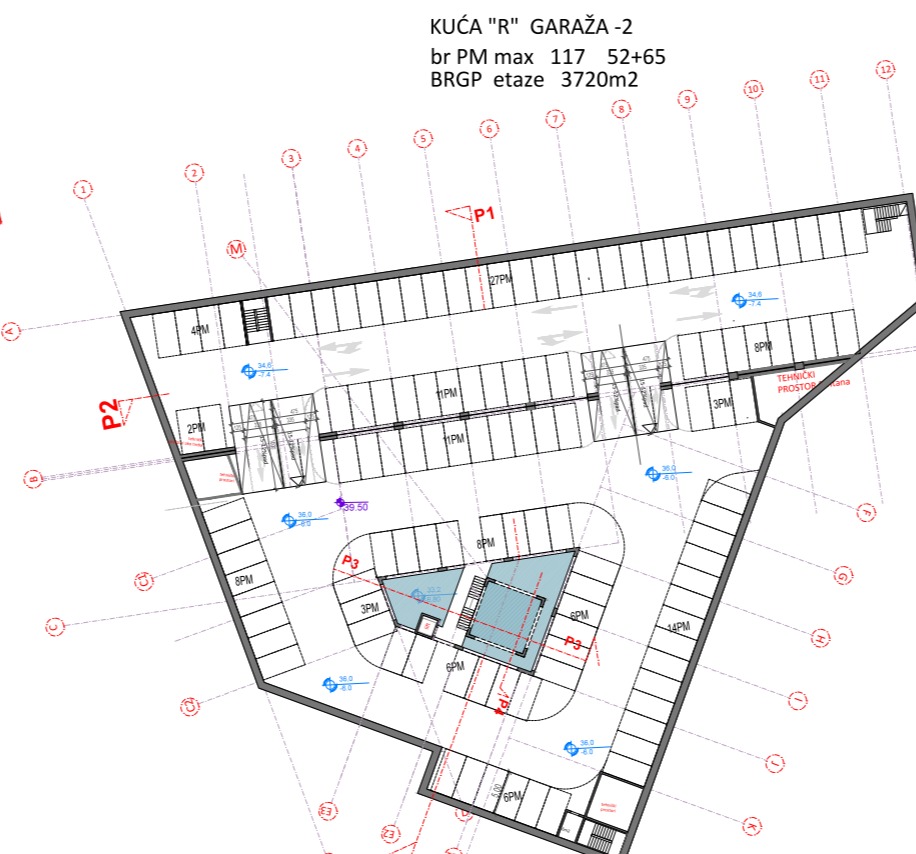
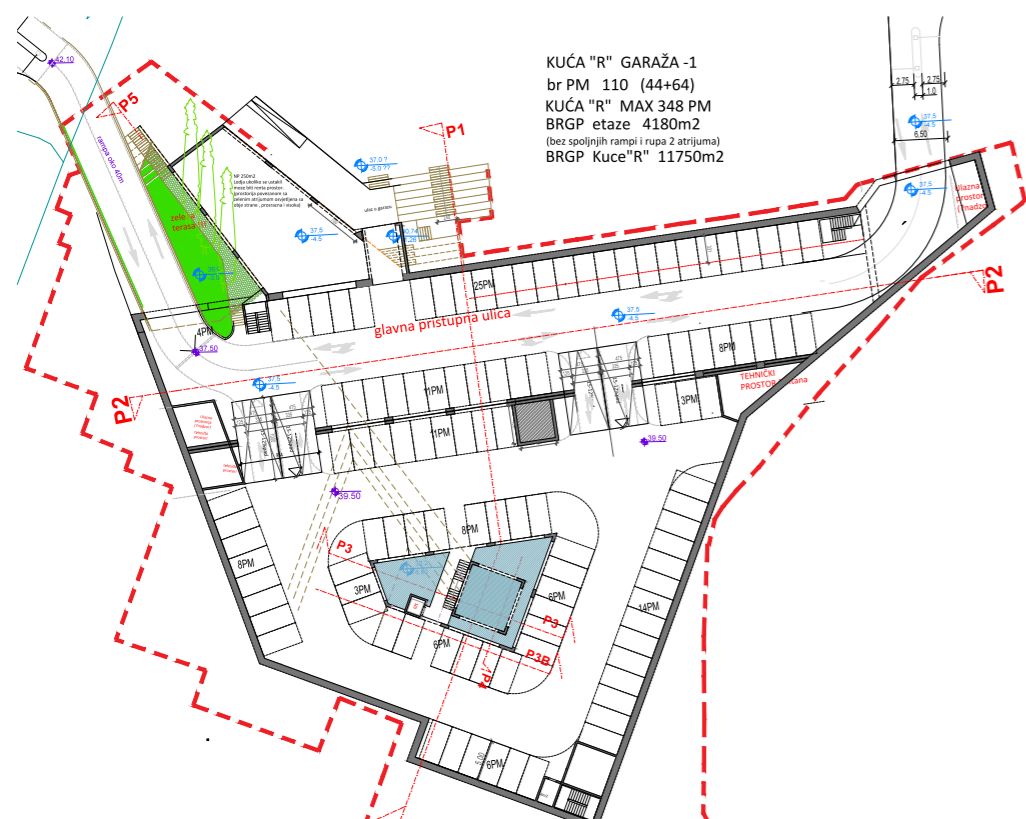
Garaža je maksimalne iskorišćenosti zatečenog nepravilnog oblika. Rješenje najracionalnije (desetina varijanti) jeste na polunivoima. Broj PM će se redukovati u odnosu na parkinge za lica sa hendikepom i neke potrebe dodatne instalacija (svakako ne očekujemo previše redukcije od datog kapaciteta oko 350 PM)

Pomenuto je : u centralnom prostoru je svjetlarnik koji je iskorišten sa poseban motiv Svjetlosne kule koja ima svoje opravdane simboličke kulturne i umjetničke funkcije.

Konstrukcija je predviđena kao armirano betonska sa masivnim zidovima i tavanicama, bez stubova unutar garaže kao modernije i komfornije rešenje. Arhitektura posebnost lukova, garaže sa umjetničkim imenom Objekat "R", će biti ujedno racionalizacija ove masivnosti.

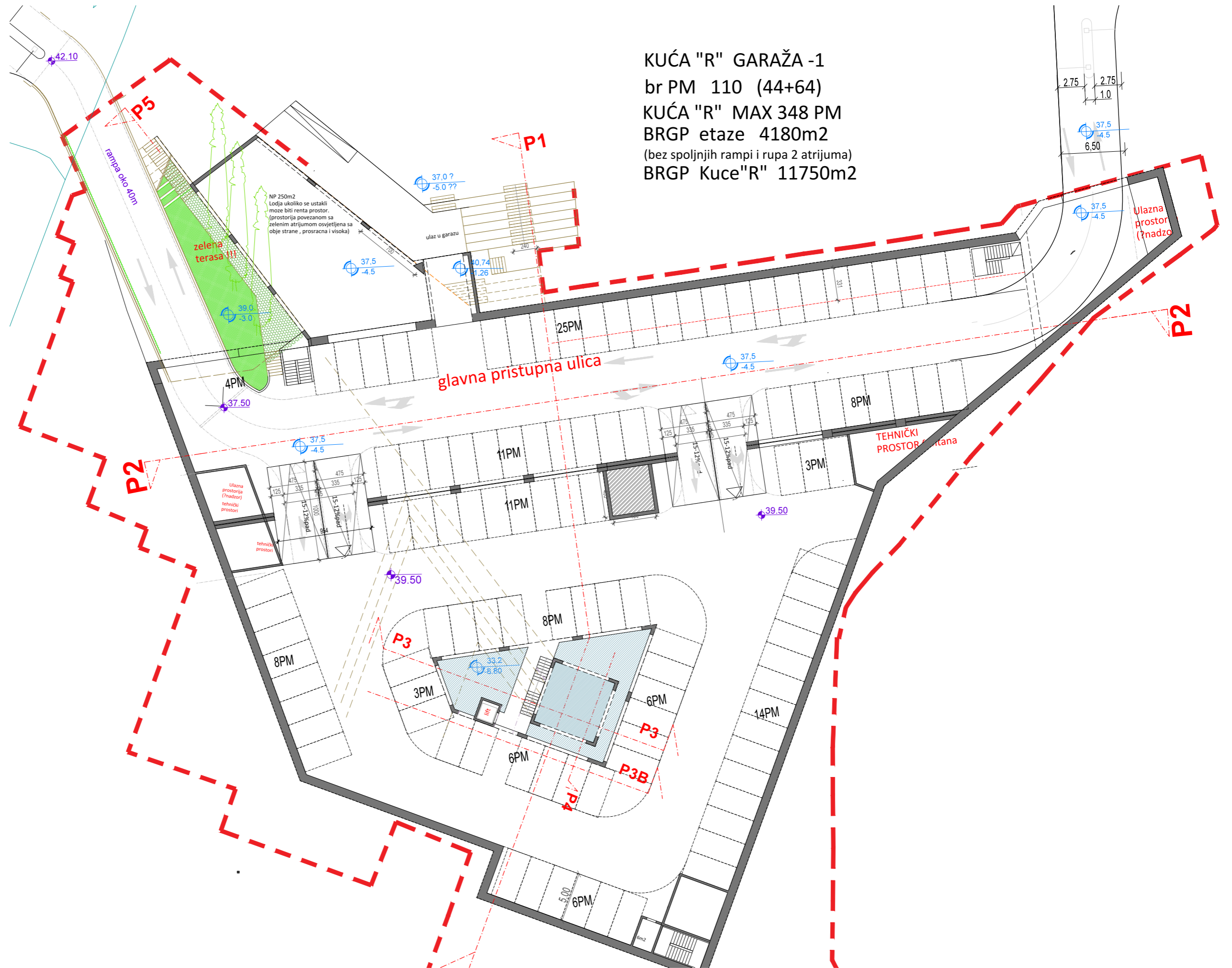
Tavanice bi po potrebi bile prednapregnute. Na sličan način je rađena garaža u Pionirskom parku u Beogradu na slikama.

Ovako izgradjujemo objekat koj nije samo garaža, već objekat u koji je želja doći.

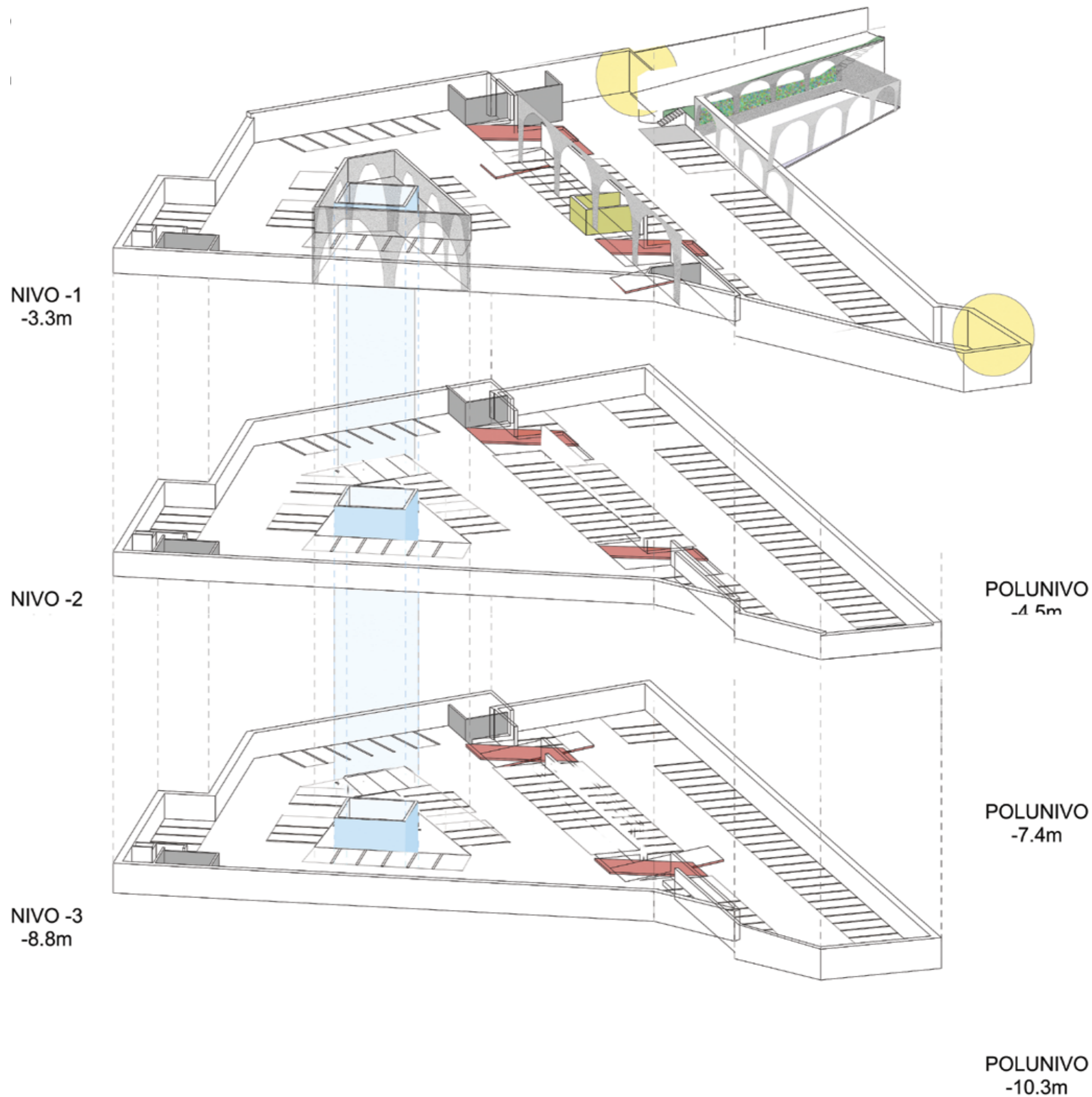
KUĆA "R" GARAŽA -1
br PM 110 (44+64)
KUĆA "R" MAX 348 PM
BRGP etaze 4180m²
(bez spoljnjih rampi i rupa 2 atrijuma)
BRGP Kuće "R" 11750m²

GARAŽA, IZOMETRIJSKA ŠEMA

- Lodja (kulturni/uslužni sadržaj)
- Zona velike terase
- Betonsko jezgro (stepenište)
- Saksija za centralno drvo trga
- Ulaz / Izlaz
- Parking površine
- Rampe
- Teh. prostorije i sl.
- Svjetlosni toranj (kroz sve 3 etaže)

ZELENILO

Biljke su važan element postavke trga. Izabrane su tako da većinu čine domaće, autohtone vrste ili takve koje podražavaju prirodnu vegetaciju područja. Pored funkcije zelene infrastrukture, mikroklimatskih benefita i uloge u biodiverzitetu, značajno doprinose stvaranju prepoznatljivog gradskog prostora, ambijenta poželjnog za boravak i djelovanje korisnika.

U centru trga VELIKO DRVO – prijateljsko, poziva u svoje okrilje za vreljih dana, daje životnost i punoću popločanom dijelu trga i biva punkt stalnog zbivanja poput centra naseobine. Preporučuje se autohtona vrsta *Celtis australis* – koščela – areal ove vrste je uglavnom mediteransko područje. Raste na suvim, toplim krečnjačkim terenima, heliofil. Može dostići visinu i preko 20 metara (obično 10-20m). Dobro podnosi život na popločanim površinama grada. Starija stabla se odlikuju gustom i lijepo formiranom okruglastom ili kišobranastom, poluotvorenom krošnjom. Za ovo stablo formirana je prostorija u okviru garaže koja će svojom zapreminom (sa potrebnim slojevima supstrata) omogućiti njegov nesmetan rast i razvoj.

Ispod stabla prostor uokviren klupom podsađen razbarušenim višegodišnjim cvjetnicama i travama.

Osvjetljenjem ovog punkta – velikog draveta sa travama i cvjetnicama ispod, uz vodu fontane koja se može transformisati u izmaglicu, stvara se izuzetan večernji ambijent i dodaje kvalitet prostoru.

ZELENI ATRIJUM – ulaz u garažu preko ozelenjenih skalineta. Osnovni zeleni motiv i marker su tri čempresa na osovinama tri luka objekta. Uz sami zid rampe sadi se moćna puzavica, a u podnožju biljke za manje svjetlosti – paprati i pokrivači tla.

ZELENE TRIBINE I DJEČIJE IGRALIŠTE

Zelene tribine kreirane tako da su ustalasane od različitih biljnih tekstura i smjena sezonskih ispoljavanja. Poštuje se koncept održivosti dizajna korišćenjem vrsta nevelikih zahtjeva, niskog žbunja, perena i ornamentalnih trava.

Dječije igralište je čista i slobodna travnata površina za nesmetanu igru iza dječijeg fronta.

Potrebno je napomenuti i da je potrebno razmotriti proširenje predviđenog zahvata tako da obuhvati i katastarske parcele broj 224/1 i 223 KO Podgorica III, kako bi se omogućila integracija podzemne garaže sa susjednom saobraćajnicom. Na skici ispod prikazana je pozicija predmetnih katastarskih parcela.

KONTAKT INFORMACIJE

ODGOVORNI PROJEKTANT

Srđan Tadić, dipl.ing.arh.

tel. +382 69 222 970

STRUČNI TIMOVI

Studio KOKORO d.o.o., Nikšić
RZUP AD, Podgorica
Cema d.o.o., Podgorica

fokabumbar@gmail.com
office@rzup.me
dragas_z@cemadoo.me